Finn Magnusen.

Bemærkninger ved Hr. Prof. Badens Skrift om den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skjønne Kunster. Kbh. 1820.

Bemærkninger

ved

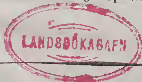
Hr. Prof. TORKEL BADENS Skrift

om den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skjönne Kunster.

af

FINN MAGNUSEN

Professor og Medlem af den kongelige Commission for Oldsagers Opbevaring.

Kjöbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandling.

Trykt hos C. Græbe.

1820.

Mange Ting yppes, Sandhed rönnes
Et dansk Ordsprog.

Hr. Professor T o r k e l B a d e n, Sekretair ved det Kongl. danske Kunstakademie, har for nylig udgivet og tilegnet Akademiet et lidet Skrift "om den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skjönne Kunster (stort 30 S. i 8vo)". I Indledningen heder det: "Det er Tid at tale naar man "seer unge Kunstnere saaledes forgabe sig deri, at "de, glemmende Naturen og Antiken, gjöre den "til deres Hovedsag og Forestillingen af dens Uhy- "rer til Endemaalet for deres Bestræbelser. Skyl- "den ligger hos de Lærde som have foresnakket "dem saa meget om den nordiske Mythologies "Ypperlighed "o. s. v. samt endvidere,, at disse "Lærde ville synes Patrioter og handle som Fien- "der af de skjönne Kunster som Landsfaderen be- "skytter,, — og endeligen forkynder Professoren denne sin bestemte Mening: "I d e n n o r d i s k e "M y t h o l o g i e vil Kunsten finde sin Grav. Selv "overbevist derom, önsker jeg, som Kunstelsker, "at overbevise andre om det samme. Lykkes det, "er Hensigten af disse Blade opnaaet."

Vel tilkjendegiver Forf. i en Anmærkning, at han, ved sine föranförte Beskyldninger mod de Lærde, tager, fremfor andre, Hensyn til Prof. I. M ö l l e r s Afhandling: om den nordiske Mythologies Brugbarhed for de skjönne tegnende Kunster i Skand. Lit. Selsk. Skr. 1812 — men da jeg veed at det er Forf. bekjendt at jeg, i sidstafvigte Vinter, har, efter kongl. Befaling, holdt offentlige Forelæsninger ved Kunstakademiet over den nordiske Mythologie, saa maa jeg vel regnes til hine af ham saggivne Lærde, som anbefale Kunstnerne

denne, efter hans Mening, saa fordærvelige Vidensk. b. — Jeg kan ej heller andet, end vedgaa det offentlig, men finder mig tillige, ved det ommeldte Angreb opfordret til min Læres offentlige Forsvar, især da Angriberen, ved sin Stilling i Staten, sine Kundskaber og videnskabelige Fortjenester, er berettiget til stor Tiltro, naar han dömmer om de Æmner, som han tilstrækkelig kjender. Dette er vel ogsaa Tilfældet med den græsk-romerske Mythologie*) skjöndt han i nærværende Skrift har valgt Moriz's Gudelære til sin bestandige Ledsager—men naar han derimod erklærer. "Den "nordiske kjender jeg saavidt, som behöves, for "med nogen Vægt at tale derom til Kunstnere og "Kunstkjendere,, saa nödes jeg til at modsige Hr. Professoren, og til at bevise min Modsigelses Rigtighed, i det jeg tillige fremförer fornödent Forsvar for vore Forfædres af ham saa dybt nedværdigede Gudelære. Dertil ere da disse Bemærkninger bestemte.

---

*) Da man neppe lærer nöje at kjende en Green af de gamle Folks Mythologie, uden ogsaa saavidt mueligt at kjende de övrige, saa har jeg heller ikke, ved især at undersöge den nordiske, forsömt den græsk-romerske Gudelære; disse tvende Videnskaber oplyse mangefoldig hinanden, ligesom Skule Thorlacius, der var saa fortrolig med Begge, allerede for længst har bemærket.

S. 2. beklager Forf. "at vore unge Kunstnere nu "ansee den nordiske Mythologies Ypperlighed for "afgjort og male tröstigen Freyer som skulle for- "dunkle Skjönheden af Tizians Venusser*),, — Derover skulde de da og, som förmeldt, glemme Naturen og Antiken o. s. v. I Anledning af denne Beskyldning, erklærer jeg, som befalet Lærer i den omhandlede Videnskab ved Kunstakademiet, at ikke et eneste nyt Udkast til nogen artistisk Forestilling af den oldnordiske Mythologie eller Historie, er blevet mig hidindtil forevist af Nogen blandt dets Kunstnere eller Elever, eller er paa nogen anden Maade kommet mig for Øine. Jeg har derfor ingen Anledning til at mene, at de unge Kunstnere unödvendig spilde deres Tid paa

*) Efter sagkyndige Kunstkjenderes Dom kan deres Skjönhed ellers ingenlunde regnes til de idealske.

slige Sujetter. Det var vel heller ikke at önske, især da Kunstens Studium efter Naturen og de græske Oldtidsmönstre er den rigtigste Beskjæftigelse for de unge lærende Artister — men derimod troer jeg det er nyttigt for dem, som vistnok bör kjende det vigtigste af den græsk- romerske Mythologie, ogsaa efterhaanden at gjöre sig bekjendt med deres eget Fædrelands gamle Gudelære, fom allerede har vundet stor Opmærksomhed og Agtelse blandt det övrige, — i det mindste det gothisk - germaniske — Europas Videnskabsmænd; ja ogsaa tildeels blandt dets Kunstnere i höjere Grad end her i Danmark, dens Litteraturs egentlige Hjemstavn. Den allerede udlærte eller dannede Kunstner, som endnu ikke hörer til de bedagede, og som gjerne befatter sig med nye genialske Ideer, vil sikkerlig finde dem i den nordiske Mythologie, hvis Guder aldeles ikke efter Hr. Prof. Mening, ere at ansee som Popanzer, Uhyrer eller form- og betydnings-löse Væsener. Jeg nægter ikke at större Vanskelighed möder Kunstneren her end ved den græske, da han mangler artistiske Mönstre; ej heller synes den Videnskab, hvortil han skal tage Hensyn, og som ikke engang har sin Moritz, endnu at være bearbeidet nok af den lærde Mytholog, for at Forfædrenes Meninger om ethvert af de mythiske Væseners Betydning, Egenskaber og Virkninger

kunne ligge tydelig nok for Dagen. Den förstommeldte Hindring vil derimod befordre den genialske Kunstners Originalitet, og den sidstommeldte, for saavidt den ikke allerede virkelig er hævet af Digtere og Forfattere, er det at jeg ved mine Forelæsninger, min snart udkommende danske Oversættelse af den ældre Edda og min systematiske Edda-Lære, vil söge for min Deel at rydde af Vejen.

Hr. Prof. bemærker (Indl. S. 6.) at vor Mythologies Forsvarere beraabe sig paa Gräters store og prægtige Kobberværk over den nordiske Mythologie, som ingen har seet eller nogensinde faaer at see, da Kunsten ikke kan gjöre Umueligheder o. s. v. Vel er det sandt, at den tydsk- franske Krig og flere Hindringer standsede det omtalte Foretagendes Fremme, men derimod har nu baade Tydskland og Sverrig (det sidste især i Mængde) skjönne Kunstværker at fremvise, hvis Gjenstande ere tagne af den nordiske Gudelære. Nogle deraf ere at bekomme, deels i Gibsafstöbninger deels i Steentryk, og Digteren Ling har for nylig anmeldt*) at et Kobberværk over de mærkeligste

*) I Indledningen til hans mærkelige Værk. Eddornes Sinnebilds Laera för Olärde framställd. Stockholm 1819-20 S. 23.

Forestillinger af dette Slags, som man hidindtil har og nu efterhaanden faaer, vil udkomme fra den berömte Professor Forsells Haand. Om Muligheden heraf tvivler jeg ikke — om det skeer, kan kun Tiden vise.

S. 7. og fölgende omtaler Forf. Wiedewelts bekjendte, nu Kunstakademiet tilhörende Tegninger over Aser, Jætter og deslige Væsener *) — hvilket Værk her kun faaer et meget maadeligt Skudsmaal, og det anmærkes tillige: at han har tegnet dem alle efter sit eget Hoved undtagen Odin, som kommer overeens med Beskrivelsen; formodentlig menes her den eddiske. Men, spörger Forf. "Hvem kan finde Smag "i denne med Øl og Flesk nærede Odin?,, Dette stemmer ikke overeens med Eddaerne, da Odin, efter dem, nærtes af et meget forskjelligt Næringsstof:

---

*) De fleste af disse Tegninger forestille, som bekjendt, Scener af Ewalds berömte Sörgespil Balders Död. Æmnet dertil er taget af Saxo, men ikke af Eddaerne; har altsaa intet med den nordiske Mythologies reneste Kilder at gjöre. Dog har Wiedeweldt ogsaa sögt at lære disse at kjende, saavidt det i hans Tid lod sig gjöre, men da vare Hjelpemidlerne kun saare indskrænkede.

Thi blot af Vin
Den vaabenherlige
Odin ene lever —

som det heder i Grimnersmaal *). Ellers siger Forf. om Odins Attributer (i Wiedevelts Forestilling) "Man tænker intet, föler intet ved "Odin med det lange Skjæg og een Ulv "ved hver Side, een Ravn paa hver Skulder". Jeg bemærker herved at disse Ravne **) og Ulve langt fra ikke ere uadskillelige fra Odin; Ravnene vare som oftest ikke tilstede, og Ulvene

*) 19de Str. Jfr. Ssandvigs danske Oversættelse af Sæmunds Edda 1ste H. S. 155 og Nyerups Overs. af den yngre E. S. 51 hvor det udtrykkelig heder: "Selv behöver Odin ingen "Spise thi Viin er ham baade Mad og Drikke,,. Einherierne qvægedes ved Mjöd, og nærtes af Flesk, men den sidstmeldte Spise var ogsaa de græske Athleers, ja selv de rige Romeres daglige Kost. Hercules, den af Hr. Prof. saa höit oplöftede Heros holdt ogsaa, efter Aristophanes, forfærdelig meget af Ærter, som endog ikke af os Nordboer ansees for nogen fin Föde, men derimod for ret tjenlig til grove Arbeidsfolk.

**) Hvorledes Hugin og Munin kunne være "Misfostre af Phantasiens skjönne Dannelse "Mnemosyne, som betegner det Til-"bagetænkende, hvorfra al Kund-"skab og Vid udstammer,, som det her heder S. 8. forstaaer jeg sandelig ikke.

vare egentlig nærværende ved Gudernes Maaltid, da de nærtes af den Föde, som kom paa Odins Bord. Ellers er det bekjendt at Ulven i den græsk- romerske Mythologie baade tilegnedes Mars og Apollo, samt overhoved Solguden; Ravnen ogsaa den sidstnævnte Guddom. Ofte afbildede Grækerne Jupiter ogsaa med et langt Skjæg. Endvidere siger Forf. "Odins "Afbildning sætter vore Kunstnere i Knibe. Man "seer hvorledes de hjelpe sig. De flye til Jupiter "og skjule nordisk Armod under et græsk Skabe-"lon. Thi det er baade fatteligere og tækkeligere "end ethvert andet, selv da, naar Liigheden er ufuldkommen, som i Stubsforskaarne Perseus, "Hother,,*). Da Odin er, i den nordiske Gudelære, Himlens ypperste Gud, ligesom Zeus-Jupiter i den græsk-romerske, saa maa Afbildningerne endelig have noget tilfælles med hinanden. Dog ere deres Attributer forskjellige nok, og den aandrige Kunstner behöver derfor slet ikke at komme i Forlegenhed med Odins særegne karakteristiske Fremstilling. S. 15 taler Forf. om en Odin Galdur der skal

*) Hvortil dette Angreb paa den forevigede Kunstner? Desværre minder det os smertelig om hvad Nordens mythiske og heroiske Sceners Fremstilling har tabt ved hans alt for tidlige Död.

svare til Apollo Pythius; — han findes vist ingensteds nævnt i vor Gudelæres ægte Kilder, men vel i det uefterrettelige Tillæg til Resens Edda og i Suhms Skrift om Odin og den hedenske Gudelære S. 14 *). At gjennemlæse disse og lignende Skrifter er sikkerlig ikke nok til at naa saa megen Kundskab om vor Mytholögie, som behöves til dens absolute Fordömmelse.

I Henseende til Forf. Dom over Freya (S. 29) bemærker jeg fölgende. Verset af Ægersdreeka, hvorved Ukydskhed bebreides Freya, tillægges der Loke, denne Erkelögner, hvem Edda nævner Guders og Menneskers Skjændsel. Vore Forfædres ældgamle Meninger om ham have vedligeholdt sig i den endnu i Island almindelige Talemaade: Loka lygi ɔ: Lokes Lögn — som anvendes paa en aldeles ugrundet og forsætlig opspundet Usandhed. Af samme Art ere nogle i de kristne Tider opdigtede eller fordreiede Mun-

*) Den ellers höistfortjente Suhm havde som oftest meget urigtige Begreber om den nordiske Mythologie; för hans Tid var det Tilfældet med de fleste Forfattere, og ej heller kunde han ret benytte de Oldskrifter, som ere dens ægte Kilder, og som ikke vare udgivne eller rigtig forklarede da han udgav sit Værk om vor hedenske Gudelære.

kefabler om Freyas Ukydskhed. Ellers forestilles hun i de ægte eddiske Myther ikke allene som Kjærlighedens men ogsaa som den ægteskabelige Troskabs Gudinde. Dette anförer jeg her, uden at dröfte den Forf. Sætning "at de skjönne Kunster ikke have noget moralsk Øjemeed,,. Vor Freya behöver ellers ingenlunde "at laane Venus's Udtryk "Haar og Gjord for at være nogenledeskjendelig,,. I Anledning af at Wiedewelt, efter den ham af den yngre Edda givne Hjemmel, sætter hende paa en Hængevogn trukken af Katte, anmærker Forf. "Venus og Rovdyr fordrages ikke vel sammen,,. Man siger dog ellers at Elskov tæmmer Löver, og Grækerne selv have forestilt Venus som kjörende med et sligt Forspand. — Katten var ogsaa helliget forskjellige Gudinder hos Ægypterne; Diana og maaske flere af Grækerne. Man har fremsat Indvendinger mod det uskjönne i Freyas Forspand (grundet paa Forfædrenes dybsindige Symbolik) og de synes ved förste Øjekast ikke at være ugrundede; — dog har en af vor Tids og vort Lands störste Kunstnere, Thorvaldsen nemlig, mundtlig, og uden nogen Forespörgsel fra min Side, tilkjendegivet mig den sin Mening, at hin Indvending var ugrundet, da den aandfulde Kunstner vilde vide, ved en saadan Afbildning, at give Freyas Katte skjönne

tigeragtige Former, og derved tillige en saadan Karakter, som kunde interessere en tænkende Betragter. Freya kan ogsaa forestilles paa mange andre Maader og med forskjellige Attributer, som det her vilde blive for vidtlöftigt at opregne og udvikle.

S. 11 heder det "Vale er Gud for Krigen, „Tyr for Krig og Viisdom. Hvorved de adskille "sig, vides ikke, og man stöder sig over Visdom-"men,„. Begge siges S. 10 at være ubrugbare for Kunstneren som utydelige og formlöse Væsener. Vel siger den yngre Edda om Vale at han var tapper i Strid og en god Skytte, men dog finder man ikke at han erbleven dyrket som Krigens Gud. Hvor mange af Grækernes Guder og Halvguder skildres ikke af dem som tappre i Strid, uden at de derfor behövede at sammenblandes med den som egentlig Krigsgud dyrkede Ares Mars eller med den sejergivende Jupiter. Til den sidstnævnte svarede Odin og hos os ligesom Tyr eller Tir (egentlig Modets og Tapperhedens Gud) til Mars, skjönt Uller ogsaa undertiden paakaldtes af Nordboerne ved en forestaaende Tvekamp. Tyr adskilles ellers noksom fra Vale ved sin ene Haand; den andens Savn klæder ham neppe værre end Vulkans Lamhed eller den cretensiske Jupiters Mangel paa Øren. Ogsaa sees den enhændede Mutins Scæ-

vola afbildet paa skjönne antike Gemmer, uden at man stöder sig derover, men tvertimod bringes til at beundre den patriotiske Helts herlige Selvfornægtelse; paa en lignende Maade beretter Mythen at Guden Tir hengav sin ene Haand for Menneskenes Frelse.

Til S. 12 bemærker jeg at de himmelske Norner, som bestemte Skjæbnen, vare meget forskjellige fra de jordiske Spaaqvinder som forudsagde Folks Skjebne, og som af nogle urigtigen kaldtes Norner, skjöndt deres rette Benævnelse var Valaer eller Spaaqvinder, ligesom de Gamle stundum kaldte Fyrsterne Guder. Ogsaa forestiltes de nordiske Norner undertiden som spindende. F. Ex. i den skjönne eddiske Skildring af den danske Konge Helge Hundingsbanes Födsel:

Nat var i Borgen
Nornerne kom
De som den Ædlings
Alder bestemte;
Böde ham hædres
Höjest blandt Fyrster,
Agtes som bedst
Af alle Konger.

Kraftig de spunde
Skjæbnens Traad,
Om Braalunds Borg
Stormen dundred;
De udvikled
Gyldne Baand,
Midt under Maanens
Sal dem fæsted.

Til Øst og til Vest
De Enderne strakte,
Cave saa Kongen
Grændser for Lande;
Nornen en Kjede
Kasted mod Nord
Og den böd
Evig holde.

Her er det ikke allene Heltens Livstraad som Nornerne tvinde; ved sit kunstige Spind bestemme de ogsaa vidtomfattende Grændser for den nyfödte FyrstesVælde, og vinde tillige den uvisnelige Hæderskrands, som skulde sikkre ham en glimrende Udödelighed i Nordboernes Mindesange.

S. 14. omtaler Forf. de forskjellige Begreber om Skjæbnen og Döden som fordum herskede blandt Grækerne. Det samme kan vistnok siges

om Oldtidens Nordboe, men aldrig yttrede han en feig Afsky for Döden, skjöndt egentlig ingen Lyst til den, uden den, enten saaes at svæve uundgaaelig for Øinene, eller Sindet var saa svækket af Sygdom og Alder, at Döden maatte ansees for önskeligere end Livet. Vist er det at den gamle Nordbo ogsaa havde saadanne Forestillinger, som Grækerne, efter Prof. Udtryk, digtede til sin og Menneskelighedens Tröst mod Skjæbnens Grumhed. Valkyrierne ledsagede jo den faldende Helt til Guders og Einheriers Forsamling i Valhall; de fromme döende Qvinder modtoges af Freya eller Gefion i de himmelske Boliger—og alle gode skulde engang nyde den höjeste Lyksalighed i Gimle. Derfor kunde Heroinen Gudrune saa tröstig udbryde i Edda-Sangen:

Jeg ved en skjönnere Död
Til andet Lys *) skal hensvæve.

Overvældet af Livets Sorger, tiltaler hun ogsaa saaledes sin hedenfarne Ægtemage:

---

*) De selvsamme Udtryk lægger Euripides sin Iphigenia i Munden—og giver saaledes et paafaldende Bevis for den Lighed som virkelig fandt Sted i de gamle Grækers og Nordboers Forestillinger om det evige Liv i Lysets Rige.

Kom Sigurd! ihu
Hvad vi talte
Da sammen vi begge
Sade paa Leyet;
At du Höjmodige!
Hjemsöge mig skulde
Fra Dödninges Land,—
Dig jeg fra Verden!

Ligeledes tröstede Kjæmpen Egil sig over sin ved Skibbrud omkomne elskede Söns Hedenfart:

Han til Luftens
Stad er kommen,
Qvindes Sön,
Bolig at söge.

Og endvidere·

End jeg det mindes
At Gothers Ven (Odin)
Op til Guders
Verden tog
Den Slægt-Ask
Som af mig voxte
Og min Qvindes
Stammepode.

Flere Beviser vilde blive alt for vidtlöftige at anföre. Ganske andre Forestillinger end hine vore Hedenoldsfolk, har vor Forf. om deres

Tilstand efter Döden. "Menneskeligheden selv "opröres ved Beskrivelsen over de Saliges Boliger. "Ørn og Ulv*) hænge over Dören for at betegne at "kun Ørnes og Ulves Födere, der modigen van- "dre over Fienders Liig, kunne her stædes Ind- "gang. Fra Valhall udelukkes altsaa den fromme "Præst, den vise Lovgiver, den skyldfrie Landmand, "den udmærkede Digter, den fortjente Borger og "alle de herlige som Elysium indslutter."

I Grimnersmaal heder det rigtig nok om Indgangen til Valhall:

Vesten for Dören
Hænger en Ulv
En Ørn derover svæver,

Men her menes sikkerlig ikke andet end etslags physisk-astronomiskeEmblemer, der skulde betegne Indgangen til den ypperste Himmel-Sol- og Aars-Guds Hovedborg. Af lignende Aarsager tilegnede Grækerne deres Himmelgud Ørnen og deres Solgud Ulven. At Val-

*) Rigtig nok valgte Romerne först Ulven og siden Ørnen til deres Banner-Mærke og Rigsvaaben; Romulus (og Roma med ham) var jo — opfostret af en Ulvinde! Ulvefesten (Lupercalia) helligholdtes ogsaa hvert Foraar af Romerne. Guden Marts klædte de i en Ulvehud. Hvad have de vel da at bebreide den skandinaviske Mythologie i denne Post?

h a l l betyder Himmelhvælvingen (især den överste Deel deraf) ligesom allerede B a s t h o l m forklarede den at være, haaber jeg at have fuldkommen bevist ved mine Forelæsninger, samt mine endnu ikke udkomne Forklaringer over Eddalæren.

Antager man end at ingen uden kjække Mænd (og en Mand bör jo alletider være kjæk, til hvilken Stand han end hörer) kom til V a l h a l l, saa antog man dog ogsaa andre himmelske Boliger for de afdöde i V i n g o l f, men især, for alle Gode overhoved i G i m l e, hvorom den spaaende V a l a synger:

En Sal jeg seer
Klarere end Solen;
Tækket med Guld
Paa G i m l e staa,
Der skulle boe
Dydige Folk
Og til evig Tid
Salighed nyde.

Her var da Plads nok for den fredelige Borger "og alle de Herlige, som Elysium indslutter,,.

Om Eventyret om S u t t u n g s M j ö d saaledes som jeg har forklaret det i min lille Afhandling om D i g t e r d r i k k e n (i A t h e n e for Febr.

1816) *) ikke tilbyder den dannede og aandrige Kunstner en eneste malerisk Scene — overlader jeg til Artisternes Bedömmelse. Vil man endelig söge et Sidestykke dertil i den græske Mythologie, saa finder man her den mest paafaldende Lighed i Sagnene om Jupiter, som i Skikkelse af en Slange trænger ind i Proserpinas (ligesom Odin i Gunlades) underjordiske Hule. og avler med hende Zagreus, Jacchus eller Bacchus. Baade de græske og de nordiske Vise have ved allegorisk-poetiske Myther sigtet til Jordens Befrugtning af Himmelen, hvorved de begeistrende Drikkes Stof fremavledes fra de underjordiske Dybder. Dog er den nordiske Digtning (ligesaa lidet som mange lignende) ingénlunde nogen ny Kopie af den græske, men de ere hidvandrede fra Asien eller Egnene ved det sorte Hav, hvor vore Forfædre engang stode i en mangefoldig Forbindelse med Grækerne.

Hr. Prof. priser med rette det Mesterværk af den græske Kunst "hvor Apollo stemmer sin

*) Den maatte dog jevnföres med Eddaerne samt med Oehlenschlägers digteriske Skildring (Nordens Guder S. 259) eller ogsaa, fra den komiske Side, med Baggesens bekjendte poetiske Fortælling.

"Lut paa den med Offerskaal i Haanden staaende "Pythias Hoved. Guden selv indgjöd "Præstinden, der skulde forkynde hans Orak-"ler, de himmelske Harmonier, som "gave hende Blik i det Tikommende".

Vil man engang see hvorledes de genialske græske Kunstnere og deres Værkers veltalende Fortolkere her have forskjönnet Virkeligheden, saa læse man og de historiske Beskrivelser over den Maade hvorpaa Pythia (en gammel Kone, valgt til Apolls Præstinde) gav sine Orakelsvar. Hun sad, paa den hellige Trefod, (i Templet i Delphi) som var opreist over en Hule hvorfra hun modtog, paa en meget besynderlig (nu vistnok meget forargelig) Maade de derfra opstigende iskolde Trækvinde eller mineralske Dampe, hvorved hun bragtes enten til et virkeligt eller blot tilsyneladende Raserie. Med flyvende Haar og skummende Mund gav hun de ofte usammenhængende og uforstaaelige Gudesvar, enten ved virkelig Tale eller ogsaa ved det nu saakaldte Bugsprog; En saadan Scenes Skildring vil falde langt anderledes ud end den förommeldte. I en haandskreven komisk Fortælling, som er i mit Værge, har dens Forfatter, ved at betragte Sagen fra den latterlige Side udtrykt sig saaledes herom:

— Som den guddommelige Kjælling
Hvem store Phoebus! du med slig en Hæder ærte
At hun paa Jorden her dig selv repræsenterte;
Som havde hele Grækenland for Nar
Og visest blandt dets Vise var;
Hvem Verdens fleste Stater
Og Potentater
Ærbödighed og ydmyg Hylding viste,
Med Guld og Gaver priste; —
Ret ligesom da hun paa hellig Trefod sad
I festlig Pryd og i en dobbelt Rad
Gesandtere fra Rigerne paa Jorden,
Fra Østen, Vesten, Syden, Norden
Ærbödig ventede paa hendes dyre Svar,
Mens Guden selv i hendes Indvold raste —
Hvo vilde sig formaste
At tvivle paa det Guden var! —
Ret ligesom — nu kommer först min Ven!
Det treffende i Lignelsen —
Paa hendes Kinder da var snart at skue
En brandröd aqvavitisk Lue,
Og snart den Löd, som sees naar Melk man blander
Til Kjöbenhavnske Flödekander —
Som jeg om Pythia og hendes Aasyn skrev
Saaledes blev o. s. v.

Dog skal Beskyldningen for Latterlighed og Utrolighed allene gjelde den nordiske

Mythologie, endskjöndt allerede Grækerne Luccian, Aristophanes o. fl. noksom have fremstilt det Latterlige i den græske og Palæphat skrev en egen Bogom det Utrolige deri. Hvo der ikke overbevises herved, kan tye til det store Forraad af slige Sager, som Ovid har sammendynget i sine Metamorphoser. Overhoved kan vist ingen gammel Fabellære tænkes, som ikke har disse Mangler, naar man gjör sig Umage for at fremstille dem fra slige Synspunkter. Kunstneren, som kun söger det Ophöjede, Skjönne og Betydningsfulde, maa naturligvis stræbe, saavidt mueligt, at undgaae slige Gjenstandes Behandling. Hvilken Artist vilde vel f. Ex. give sig af med at forstille Saturn som fortærer sine egne Börn; hans berygtede Operation paa hans Fader Uranus og Venus's Tilblivelse som dens Fölge; eller den Handling, da Jupiter, den græske Alfader, lod ham föle Gjengjeldelsens Ret? Til de græske Kunstneres Ære maa man tilstaa, at de sjelden eller aldrig gave sig af med Fremstillingen af disse vederstyggelige, Menneskeligheden paa fleerfoldige Maader oprörende Scener, hvortil deres Mythologie dog kunde have givet dem udtrykkelig Anledning. Hr. Prof. finder at Smagen fornærmes ved Fabelen om en Jættinde med 900 Hove-

der*) (og den er rigtig nok heller ikke skikket til Kunsterens Imitation) — men hvorfor ikke ogsaa ved Briareus med hundrede Arme og hundrede ildsprudende Hoveder, Typhoeus, Typhaon eller Typhon med de hundrede Dragehoveder fra Arme eller Skuldre, omvundet af de fæleste Slanger o. s. v. Hydra med de utallige Hoveder, som fremkom i dobbelt Antal i det Øjeblik de afhuggedes — eller ved Græerne, disse tre eller fire hæslige Kjellinger med Kobberhænder, som alle maatte vexelvis hjælpe sig med et Øje (som de dog kun brugte, ved at lægge det paa Hovedet, naar de gik ud at spadsere) og med en Tand**) der rigtig nok var længere end Vildsvinets störste Huggert. Et mere urimeligt og smaglöst Eventyr kan vistnok ikke vor nordiske Mythologie opvise. Vistnok er det langt latterligere end dens Sagn om Gudernes Udödelighed, som en Virkning af Idunnas Æbler. Var vel de græske Digte-

*) De ommeldes ved en poetisk Hyperbole i Eddadigtet Hymiskvida.

**) Den höipriselige Perseus undsaa sig ikke ved at fraliste disse tre usle Skabninger den ene Tand og det ene Øje. Han hörte dog til Grækernes uforlignelige heroiske Kleeblad (S. 20.).

res Ambrosia, der ellers omtales som en flydende Salve, bedre skikket til Gudernes Næring? eller kunde Kunstneren vel give den en mere anskuelig Fremstilling? Fra en ganske anden Side har den ærværdige Herder betragtet vor betydningsrige Mythe i hans Dialog: Idunna oder der Apfel der Verjungung; ogsaa Gräter har behandlet den paa lignende Maade i Tidsskriftet Bragur. Jfr. Episoderne om Yduns Ran og Frelse i Oehlenschlägers episke Digt*).

S. 18. afsiger Hr. Prof. denne for mig aldeles ubegribelige Dom: "Vanskabt, for Phantasien "ubrugbart er Alt hvad den nordiske Mythologie indeholder,,. Enten maa han her tale mod sin Overbevisning eller ogsaa intet kjende til den Videnskab, hvorover denne magelöse Dom er fældet. Thor skal kunkunne forestilles plump som Cykloper og hans Bisterhed kun som Grimasse**); det nydanske Udtryk Karre passer

*) Rigtig nok veed man ikke det om Idunna som om Hebe, at hun undfangedes blot ved det at hendes Mama spiste for meget af vild Salat — eller at hun, ved et kluntet og höjst anstödeligt F. ld i alle Guders Paasyn, forbröd sin vigtige Bestilling.

**) Efter sagkyndige Øjenvidners Beretning skal dette hverken være Tilfældet ved Fogelbergs Statue eller Salmsons kronede Basrelief.

nu ikke mere til Ordet Reid (rheda) det rigtige Udtryk for hans Tordenvogn. Det er ikke urimeligere at Thor ager med Bukke (Dyr, som rigtignok ikke have mere at bestille med Lynild end Ørnen eller Drengen i dens Klöer) end at Jupiter opammedes af en Gjed, som dog saa tidt er bleven forherliget ved berömte Digtninger og Kunstværker. S. 18 finder Forf. det væmmeligt at Sigyn opfanger den paa Loke neddryppende Slangegift med et Bækken; det væmmelige ligger her vel blot i det valgte Udtryk, da Sigyn egentlig brugte en Skaal svarende til en Crater eller Phiala. Den onde Lokes Straf er ellers mindre oprörende, end den lignende, som Menneskenes Velgjörer Prometheus maatte udstaa, da han paa samme Maade blev smedet til Klippen, saaledes at en Ørn eller Grif nærtes af hans ufortærlige Lever; ogsaa seer man, i visse Kunstværker, en Slange hæve sig over hans Krop, ligesom over den fængslede Loke*).

S. 24. vil Forf. ikke troe eller taale at vore Damer ere blevne fortrolige med Valhals

*) Lignende Myther ere almindelige blandt Inder Perser, Armeniere og andre Folk som boe i Nærheden af den store kaukasiske Bjergkjæde.

Guder og Gudinder, "da de ikke ville kunne "skjenke Personer som ere saa modbydelige, "deres Fortroelighed f. Ex. Freya, som for"tærer al Qvindeborets Mad og töm"mer hele Tönder af den brune Mjöd; "Thor som æder tvende stegte Tyre "for ikke at nævne flere". Her er den pæne Freya meget uskyldigen bleven bagtalt da aldeles intet saadant fortælles om hende i de eddiske Myther — men noget lignende siger rigtignok en af Hedenolds komiske Digtere i Qvadet om Thrym, (eller Hammerens Hentelse) om Thor, der gjæstede Jætterne forklædt som Freya. At Thor kunde fortære meget, ligesom selve Tordenen, var saare naturligt — men Græker og Romere forestilte dog den af Hr. Prof. saa höit prisede Hercules som ikke mindre graadig*) da de gamle overhoved meente, at overhaands stærke Folk behövede megen og kraftig Föde. Vidste ellers vore Damer Alt hvad de græske Mythologer fortælle om Venus, saa vilde hun

---

*) Hans Fraadserie og Fylderie overgik al Forestilling. I det græske Lystpil Fröerne fortærer han paa engang 17 Bröd, 20 store Stykker Kjöd m. m.

neppe nyde deres Yndest i saa höj en Grad som Eddaernes langt sædeligere Freya, da Lokes Beskyldninger, som jeg för har vist, ikke fortiene Tiltro.

Havde de græske Kunstnere stedse ubetinget fulgt de ældste mythiske og symbolske Forestillinger af Guderne, vilde vi nu ikke glædes og undervises ved deres udödelige Kunstværker. Pelasgerne dyrkede tildels simple raa eller tilhugne Stene, og selv i Grækenlands mere kultiverede Tider forestilte man Jupiter med Horn, snart med fire, snart med ingen Øren; snart med snart uden Øjne, endog med et Øje i Panden (eller tre i alt): Venus som ridende paa en Buk; Hecate med tre Hoveder eller Kroppe bærende Nögler, Slanger og Svöber i de sex Hænder; den afskyelige Priap (offentlig udstillet som Haugernes Vogter); den oventil skjönne Scylla hvis övrige Krop blot bestaaer af glubende Hundehoveder; samt saa mange andre Uhyrer som Cerberus, Chimæra, Echidna, Medusa, Furier, Gorgoner, Harpyer, Græer, Empuser, Sphinxer, Satyrer Paniscer, Titaner, Giganter, Cykloper, Eaunor, Centaurer, Tritoner o. s. v. Dog have saavel ældre som nyere Kunstnere vidst at forestille nogle af disse mon-

streuse Væsener med en beundringsværdig Kunst og Tækkelighed.

Hr. Prof. finder og en Afsmag i de nordiske Navne, som han vil at Kunstneren skal vrage, som ikke svarende til hans Dannelse. De græske Guders Navne finder han stedse skjönne og velklingende, og har derfor ingen Øren til de Tusinde uudsigelige Navne hvor af den nordiske Mythologie vrimler. Til Pröve anförer Forf. atten*), men man maa vel tage sig i Agt for at ansee disse, saaledes som de her skrives, for paalidelige, med Undtagelse af Tangnioster, Tangrisner, Mist, Herfjotur, Radgrid og Reginleif, som dog vel ikke klinge synderlig raaere end nogle af de græske Navne F. Ex. Ker eller Kir, Zevs, Iaechos, Peithoh eller Pitho, Asklepios, Io, Hephaistos, Dirke, Kyklops, Gargaros, Glaukos, Hradamanthys**),

*) Paa Valkyrierne Hilde, Thrude Hrist, Mist og Skögul nær ere disse mythiske Navne saare uvigtige for den nordiske Mytholog, Digter eller Kunstner, og forekomme kun meget sjælden i Edda.

**) Eller, som Latinerne skrive, Rhadamanthus, Rhea, Rhoecus, Rhythia.

Hrea, Hroikos, Zeuxippe, Kybele, Poseidaon, Hypermnestra, Okyroe, Sthenias, Hrythia, Taxarippos, Eilithyia, Podaleirios, Oidipus o. fl.

Af de övrige nordiske bör Skeggiauld læses Skegjöld, Skaugul Skögul; Skibbrimir er slet ikke til i vor Mythologie; Fimbulfamber er intet mythisk Navn, men Fimbulfambe et gammelt Øgenavn for et sælle Fjog.

Hildi bör læses	Hilde
Thrudi	Thrude
Falhrfnir	Falhofner
Rangrid	Randgride
Rhristr	Hrist
Hlank	Hlöck (Hlacka).

Heraf ere vist Hilde og Thrude ligesaa velklingende som Hilaira og Thrake, Falhofner som Phaleros o. s. v, Desuden veed enhver at Grækerne optoge utallige af Barbarernes mythiske Væsener og Navne i deres Tro og Sprog. Ogsaa er det noksom bekjendt at Navnene paa de vigtigste Væsener i den nordiske Gudelære aldeles ikke ere ilde lydende, men nærme sig i Klangen meget til græske Ord. Dette seer man f. Ex. af Gräters græske Oversættelse af Edda - Digtet Skirners Reise. De her forekommende mythiske Navne ere:

Φρεῖρ, Νιορδος, Σκαδη, Γερδα, Γυμηρος Ωδινος, Ῥιμνὶρ, Θωρ.

S. 21 bemærker Forf. meget rigtigen at "den "græske Mythologie indeholder de förste Grund- "linier til alle de Kundskaber som adle Menne- "sket og adskille det fra den store Hob; Grund- "linierne til Astronomien, Geographien, Chrono- "logien og andre Forstanden opklarende og skjær- "pende Videnskaber. Himmel, Jord og Hav be- "vise de mythologiske Personers Virkelighed,,. Herpaa anförer Hr. Prof. adskillige Exempler.

Det selvsamme er ogsaa Tilfældet med den nordiske Mythologie naar den betragtes og undersöges efter rigtige Grundsætninger. Saaledes glimre T i r *), O d i n, T h o r og F r e y a blandt Planeterne; U l l e r, F r e y r, V a l e, S a g a, S k a d e, B a l d u r, H e i m d a l l, F o r s e t e, N j o r d, V i d a r o. fl. raade for Himmeltegnene og Tidens aarlige Löb. Endnu skinner R e g n b u e n som G u d e r n e s B r o, M e l k e v e i e n **) som deres K o n g e v e j. Endnu næv-

*) Saaledes bör Guden T ý r s (T ý r s eller T ì r s) Navn egentlig udtales.

**) S. 21 anförer Forf. en af Mytherne om Melkevejens Tilblivelse — nemlig ved de M e l-

ngs Friggas eller Freyas Rok som et Stjernebillede af den svenske Landalmue, og Karlsvognen blev det för af vore Forfædre som styret af Thor eller Odin. Ørvandils Taa og Thiasses Øine, forvandlede til lysende Stjerner, mindede Forfædrene om Tordnerens mythiske Bedrifter *). Lokes Brand (Loka - brenna) er Sirius fra umindelige Tider bleven kaldet i Island, fordi denne Stjerne har mindet vore Forfædre (lige saa vel som Ægypterne) om den forestaaende Verdensbrand, da Loke skulde slippe ud af sit Fængsel og antænde Verdenstræets Stamme — men tillige mindede,

---

kedraaber som faldt fra Juno's Bryst da hun gav Hercules Die, og hvis Spordannede Melkevejen, hvorpaa Guderne vandrede. Var dette et eddisk Sagn vilde Forf. her uden Tvivl have gjennemheglet det uhyre, utrolige og væmmelige i den nordiske Gudelære! Ingen Mythologie kan frifindes for slige Beskyldninger naar man gjör sig Umage for at opsöge dem.

*) Hr. Prof. mener S. 16 at de ere Efterabelser af Ariadnes Krone — men selv Finlændere, Grönlændere og de vilde Amerikanere (for ej at omtale Inder, Perser og andre dannede Folk) have mythiske Stjernenavne. Skulle ogsaa alle disse være Kopier af de græske?

dem og om den derefter tilbagevendende Guldalder, Himlens og Jordens Fornyelse og Menneskeslægtens Gjenfödelse, efter de græske og österlandske Vises ældgamle Tro og Lære.

"Ligesaa rig er Jorden paa Guddoms Minder,,*). Det jordiske Asgaard eller Asburg sattes först i de kaukasiske Egne, ved det Gudebjerg som ogsaa er höjberömt i Grækers, Persers og Inders Myther. Det jordiske Vanaheim sögte man ogsaa i de tilgrændsende Lande. Gother og Alaner kaldte sig Gudernes Folk og ofte toge de Hensyn til denne öphöjede Benævnelse ved Navngivelsen af de af dem indtagne Lande og anlagte Steder; der af Navnene Gother, Gothland, Gudheim og mange flere; Asa-rum og Valhallsberg i Sverrig minde om Aagudernes Dyrkelse. Odinsala, Odinsiö i Sverrig; Odinsö eller Odinsve (Helligdom) nu Odense,Fyens Hovedstad o. fl. kaldes saaledes efter Guden Odin; Thorslund i Danmark, Thorsborg o. fl. i Sverrig, Thorshavn paa Færöe, Thorsnes paa Island o. m. fl. efter Thor; Tirsbek i Jylland m. fl. efter Tir,

*) Derved er at mærke at de fleste græske Stedsnavne ere nu omstunder blevne mere forandrede fra de oprindelige Benævnelser, end de nordiske ere.

Veborg (Vebiörg) nu Viborg efter Ve, Heimdallshoug i Norge efter Heimdall o. s. v. Ogsaa mentes flere danske Steder at være opkaldte efter Heroernes Navne, som Roeskilde efter Roe, Ringsted efter Ring, Hothersnes (nu Horsens) af Hother, ligesom ogsaa selve Rigerne, som Danmark af Dan, Norge af Nor og saa fremdeles. Mange flere slige nordiske Navne kunde jeg optegne, som erindre os om vor mythiske og heroiske Tidsalder, men det er fuldkommen overflödigt. Efterhaanden som vore söfarende Forfædre udvidede deres geographiske Kundskaber, ved nye Opdagelser, forögede de ogsaa de mythiske Stedsnavne.

Saaledes finde vi, naar vi ogsaa "kaste et Blik paa Havet" at de kaldte det nordvestlige Ishav Ginnunga-gab, det nordostlige Elivaga. Naar "Calpe og Abyla endnu staa som Maalene for" (vistnok oprindelig den phoeniciske eller magusanske, ikke den græske) "Herkules's Arbeider," — saa gjenfinde vi endnu i Strædet ved Gibraltar vore Forfædres Niörvesund, opkaldt af dem efter Niörve, Nattens, maaske tillige Oceanets Fader. Det er ogsaa mod Vesten at Natten synes at flygte og de græske Mythologer satte ligeledes dens Boliger ved det yderste Ocean. I Norge bære Freyersund, Freyervig o. fl. endnu de gamle Navne. I vore

-egne Farvande bærer Øen Læssö (forhen Hlesey) Havgudens Navn, ligesom Eyderens Udlöb forhen, efter hans andet Navn, kaldtes Ægirs Dör (hvoraf det fremmede Egidora). Det store og lille Belt fik Navn af Skjaldenes Sprog, som kaldte Söen Landenes Belte. Mindre burde det interessere os at erfare "Oprindelsen til de Strophadiske Øers Benævnelse,, end at kjende det ældste Folkesagn om vort eget Sjællands Tilblivelse, som er os opbevaret i Mythen om Gefion*). Her vidne jo ogsaa Balders Brönd, Tisvæld og flere forhen höjt anseete Kilder om de gamle Guders andægtige Dyrkelse ved de hellige Vande.

Hr. Prof. nævner enkelte Træer og Planter som ere opkaldte efter de græske Guder. Til Gjengjeld kunde jeg meddele ham en lang Liste over slige, som ere tagne af Nordens mythiske Væseners Navne og som endnu ere til i Danmarks, Sverrigs, Norges og Islands Folkesprog. Jeg vil her kun nævne nogle af dem:

*) Den har ellers en paafaldende Lighed med Grækernes Sagn om Bosporus, der ogsaa blev opplöiet ved mythiske Oxer. Dens förste Oprindelse maa da söges ved det sorte Hav, hvorfra den indvandrede her til Norden med vore Forfædre, samt anvendtes af dem med nogen Forandring paa de af dem her indtagne Egne.

Baldersbraa (Anthemis); Baldblomme (Trollius europæus) opkaldtes efter Guden Baldur—

Friggas Urt (Orchis maculata) efter Gudinden Frigga;

Freyas Haar (Adiantum aureum) o. fl. efter Freya*) ogsaa kaldet (Gudinden) Sifs Haar eller Hovedsmykke.

Njords Vante eller Handske (spongia manus) efter Havguden Njord**);

Tirs Viol, vild Marts Fiol (viola canina) Tived, Tirsved (Daphne mezereum); Tyrhialm, Tyrs Hjelm (aconitum lycoctonum, ogsaa kaldet Thors Hat eller Hjelm) efter Guden Tyr eller Tir;

---

*) Paa Dansk Frue Haar o. s. v. hvorved er at mærke: at de mangfoldige Planter som nu opkaldes af Almuen efter vor Frue eller Maria have sandsynligen förſt været opkaldte efter Frigga eller Freya. I Nordens ældste Tider lagde Qvindekjönnet sig meget efter Lægekunsten, og tillige efter Plantekundskab, da den vejledede dem til mangfoldige Lægedomsmidlers Opfindelse og Tilberedelse. Derfor opkaldtes da vel saa mange Planter efter Gudinderne.

**) Saaledes i Island og paa Færöe; i Norge har man derimod omdöbt den til Maries Vante. Paa samme Maade have vist mange Urter m. m. som för vare opkaldte efter Guderne, siden erholdt katholske Helgennavne.

Lokes Pengepung (rhinantus christa galli); Lokes Havre (Ukrudet polytrichum commune) o. fl. efter den gjerrige og skadefro Loke*).

Mangfoldige ere ogsaa de Plantenavne som endnu opkaldes efter det gamle Nordens övrige mythiske Væsener som Alfe, Dverge, Thurser, Jætter o. s. v. Ogsaa visse Dyr og Mineralier bære endnu i visse Egne Navne, tagne af den nordiske Mythologie, men det vilde blive for vidtlöftigt at opregne alt sligt i dette lille Skrift.

Nordiske Egennavne for Mænd og Qvinder, som have deres Oprindelse fra vor gamle Gudelære, og som endnu bruges over alt i Rigerne (dog mest i Norge og Island, hvor de Indfödte mindst have blandet sig med Fremmede) — ere næsten utallige. Jeg nævner kun et Par af dem: Thorvald (hvoraf Thorvaldsen)**) og Hr.

---

*) Ligesom man har Beviser for at Thors hemmelige Dyrkelse vedvarede her i Norden lige til det sidstafvigte Aarhundrede: saa veed man og at Djævelen endnu kaldes Loke af Almuen i visse Egne af Danmark, Norge og Island.

**) Derfor sagde Oehlenschläger allerede for længe siden: Thor fra Island i Rom vækker Kronion til Liv.

Professor Torkel Badens eget Fornavn, da det ellers skrives Thorkel, og begge have Guden Thor upaatvivlelig at takke for deres förste Tilværelse. Ikke desmindre er det Forf. selv, der dog daglig maa höre og see de nordiske Gudenavne (Tir, Odin, Thor, Freia) i Ugedagenes danske Benævnelser, som i det omhandlede Skrift S. 24 udtrykkelig siger; "Det eneste Bevis paa de nordiske Guders Tilværelse er — Slibestenen,, *) Her maatte man rigtignok fristes til at udbryde i Forf. eget Udraab;

Den megen Viden gjör man intet veed! naar man saaledes glemmer sig selv og alle sine nordiske Omgivelser i Tid og Rum for lutter Grandskninger over græsk og romersk Fortid!

Hr. Prof. egne Undersögelser (S. 16. 18. 28) over den "saakaldede Nordiske Mythologies,, Tilværelse eller sildige Oprindelse fra forqvaklede græske Myther eller latterlige Sagn og utrolige

*) Betydningsfuld blev rigtignok Slibesteenen, da Kong Albrecht sendte Dronning Margrethe den isteden for den ellers sædvanlige Stridshandske — nu bliver den det og, skjönt i en mindre vigtig Sag, ved Udfordringen til den nordiske Mythologies Forsvarere.

Eventyrer fra Folkestuerne vil jeg her forbigaae med dyb Taushed, men da han ellers især har beraabt sig paa en Afhandling (af Delius) i Nachträge zu Sulzers allgemeiner Theorie der schönen Künste, for at vise den skandinaviske Mythologies Udspring fra græske og romerske Skrifter — saa bliver det ikke overflödigt at gjöre Læserne opmærksomme paa dette Stykkes sande Værd. Det har til Titel: "Was wissen "wir von dem Glauben der Völker "im skandischen Nord?„ og dette Spörgsmaal besvares blot ved Uddrag af Procopius, Iornandes*) Paulus Diaconus, Ermoldus Nigellus, Forfatterne til Ansgars

*) Iornandes er ellers ingen uvigtig Forfatter, forsaavidt de sydlige Gothers ældste Tro og Religionshistorie angaaer. Delius benægter rigtig nok at disse Gother stode i nogen Forbindelse med de nordiske — men Sproget i Ulfilas Bibeloversættelse vidner uimodsigelig om det modsatte. Deraf seer man tilfældigvis at hine Gother havde, i det 4de Aarhundrede, næsten de samme Benævnelser for Gud, Præster, Offringer og anden Gudsdyrkelse som de skandinaviske Hedenolds Gother. Dog vil Hr. Delius at de oldnordiske Forfatteres Aser blot skulle være stjaalne fra Gothernes af Iornandes ommeldte Anser!

og Elphegs Levnetsbeskrivelser, Dithmar fra Merseburg, Dudo af St. Qvintin, Adam af Bremen, Aelnothus, Orderic Vitalis, Munken Alberic fra trois Fontaines samt endelig ved enkelte Citater af Saxo. — Alle de islandske og andre nordiske Forfatteres Samlinger og Skrifter fordömmes som aldeles uefterretteligе, vistnok af den Hovedgrund— at Forf. intet forstod af det oldnordiske Sprog eller dets originale Mindesmærker. Hans Skrift bliver saaledes at betragte paa den selvsamme Maade, som om man udenlands nu vilde forkaste alle yngre indenlandske Forfattere om vore nordiske Lande, men derimod kun bedömme deres Beskaffenhed og Historie efter löse Skipper-Relationer, samlede i Grækenland, Italien, Frankerige og Tydskland, mest af uvidende og fanatiske Munke! Derfor omgives Forf. ogsaa af et saa tykt Uvidenheds Mörke at han (endnu (1803!) ikke veed at der gives nogen anden Edda end den som tilskrives Snorro, og er deri ikke klogere end hans Forgjænger, den ellers fortjente Schlözer, som i sin blinde Iver mod den oldnordiske Litteratur, ogsaa længe forhen havde benægtet den samme, ellers aabenbare og almindelig bekjendte Sandhed. Det er fra Delius at Hr. Prof. har taget Anledning til sit Udfald mod de islandske Troubadorer og til den Sætning "at Grækernes og

"Romernes Læsning maatte först slaa Rödder for "at skabe en F r e y a,,. Historisk bevisligt er det dog at i Aaret 999 blev den kristnede H i a l t e S k e g g e s ö n dömt til Landsforvisning af den islandske Fristats Landstingsret, For en Vise som endnu er til, og hvori han havde forhaanet den da almindelig dyrkede F r e y a; — Saa skulde altsaa de hedenske Nordboer allerede i en lang forbigangen Tid have studeret Grækers og Romeres Skrifter for at indföre V e n u s 's offentlige Tilbedelse under Navn af F r e y a? Maaden, hvorpaa dette skete, har Hr. D e l i u s ikke seet sig i Stand til at vise. — Nordens gamle Sprog kjendte han vistnok slet ikke og det nyere Danske ligesaa lidet, thi saaledes siger han (i samme Bind af Værket S. 60). "Das Schimpfwort K r ö t e ist "selbst durch Dännemark verbreitet (Denen eine "angenehme Bemerkung welche in K r o d o den "O d i n sehen) und kommt von der Amphibie "K r ö t e (b u f o) ist gleichbedeutend mit Lork,,— Slige Skriblere skulle bedömme vort Sprogs ældste og mærkeligste Mindesmærker, og fortjene större Tiltro blandt vore Lærde og Kunstnere end vore egne Forfattere! Om den n o r d i s k e M y t h o l o g i e kunde ellers D e l i u s med Sandhed sige (S. 114) "W i r w i s s e n v o n a l l e m n i c h t s" og bekræfter derved den gamle Sætning: A r s n o n h a b e t o s o r e m, n i s i i g n o r a n t e m.

Ellers bemærker Hr. Prof. Baden (S. 26) "at Mythologien" (overhoved? eller blot den nordiske?) "hidrörer fra Barbarer"*); At vore hedenske Olderfædre vare saadanne mener Forf. er uimodsigelig bevist, ved hans Broder Dr. Baden af de islandske Sagaer**). Flere Gange har jeg taget til Gjenmæle i denne Sag, og kan deslettere henholde mig dertil i disse Bemærkninger, som ogsaa ere den uvedkommende.

Endelig erklærer jeg: at det ingenlunde har været min Hensigt ved disse Blades Udgivelse, at nedværdige det Store eller Skjönne i den

*) Det gjorde vistnok den græske (efter Grækernes Talemaade) for en stor Deel, forsaavidt den nemlig skyldtes Ægypter, Phoenicier, Syrer, Perser o. s. v.

**) Hans Protest mod flere Sagaers Udgivelse indrykkes hel og holden ved samme Lejlighed S. 27–28. Vil man ellers lære at kjende Athenienseernes Sæder i deres mest kultiverede og blomstrende Periode — da læse man Aristophanes, og overbevise sig derved om at en langt större Usædelighed da herskede blandt dem, end nogensinde, efter Sagaerne i det hedenske Norden. Ovenikjöbet fremstiltes de ublueste Scener offentlig paa Theatret i Visdomsgudindens Hovedstad, medens de nordiske Hedningers Love endog sörgede for Klædedragtens Sömmelighed, baade for Mænd og Qvinder.

græsk - romerske Mythologie. Tvertimod erkjender jeg: at det nu er, og stedse vil blive, mere nödvendigt for Kunstneren at studere den (især for mange fra den hidrörende ældgamle Kunstværkers Skyld) — end den nordiske. Derimod har jeg villet vise: at den græske oprindelig havde de samme Feil og Mangler som Hr, Professor Baden bebreider den nordiske. Det var store Digteres, Philosophers og Kunstneres ophöjede Genie som, ved forenede Bestræbelser, gav den græske Gudelære dens varige og almindelige Brugbarhed. Bliver Spörgsmaalet derimod om national Interesse, saa kan vel den nordiske, hos Nordboerne, nu gjöre Fordring paa en större Opmærksomhed, end Fleerheden havde viist den i en Række af Aarhundreder, medens den fremmede Græske, fordrevet fra sit rette Fædreland, hævdedes i Besiddelsen af et usurperet Enevælde i Lærdommens, Digtningens og Kunstens Rige *). Det var

*) Missionærer og Munke fordreve, saavidt mueligt, den gamle Hedenolds Tro ved Kristendommens Indförelse. Da hin levede i Sproget, sögte de ogsaa at tilintetgjöre dets Mindesmærker, og gandske at fortrænge det som Skriftsprog; den romerske Mythologie (hvorom de dog havde meget ufuldkomne Kundskaber), troede de at kunne benytte og anprise, uden Skade, i de nordiske Lande.

först i Aaret 1665 at en Deel af Edda, og siden tvende andre mindre Stykker udkom, og dog skete det paa en meget ufuldkommen Maade; i det 18de Aarhundrede saa man först værdige (men endnu ikke fuldstændige) Udgaver af andre dens Dele, og den nordiske Mythologie vandt ogsaa adskillige aandrige eg heldige Dyrkere. Nu var det og at Wiedewelt foretog de förste Forsög til at anvende den praktisk for de skjønne Kunster, i det Gräter paa samme Tid sögte at anbefale den som Theoretiker. — Siden först i det 19de Aarhundrede udkom langt flere gode Skrifter over Videnskaben og dens rigtige Behandling samt dens Anvendelse paa de skjönne Kunster *) end

Derfor skrev Saxo sin Danske Historie paa Latin, og kom saaledes til at omsætte de fleste mythiske Navne paa dette Tungemaal og derved fölge sin Tids herskende Smag. Saaledes gjorde han Hel til Proserpina, Asgaard til Byzantium. Lykkeligvis funde Nordens ældgamle Tale og Digt et trygt Fristed i det langt bortfjærnede, afsides liggende Island. Strax efter Kristendommens Indförelse opskreves her mange af de hedenske Digte og selv Fædrenes Troes-Lære og mythiske Sagn affattedes skriftlig til Underretning for Samtid og Eftertid.

*) Denne er, foruden Möllers og Gräters bekjendte Skrifter, bleven omhandlet paa en anbefalende Maade, i Danmark ved en Re-

man havde havt til den Tid. Nordens ypperste Digtere have siden beskjæftiget sig med deus Bearbeidelse, og gode Haandudgaver af begge Eddaerne ere nu udkomne i Trykken; — Oversættelser deraf ere deels færdige, deels ventes de at udkomme i det tydske og de nordiske Sprog. — Nu er det först at udmærkede Kunstnere alvorlig bestræbe sig for at vise dens Brugbarhed for Kunsten. Heldige Pröver ere allerede gjorte, og ved de literære Hjelpemidlers sandsynlige Forögelse i Fremtiden maa vi haabe, at ogsaa Danmarks genialske Kunstnere, som ynde og fatte vore Forfædres dybsindige Ideer, ville kunne vise hele Verden: at vi virkelig besidde en nordisk Mythologie samt at den aldeles ikke kan siges at være ubrugbar for de skjönne Kunster.

Fædrelandets Hæder bör ikke være Nogen af dets Sönner ligegyldig. Den befordres vistnok

---

cension over Oehlenschlägers Nordens Guder i Danske Litt. Tidende for 1819 (No. 32–34) og i Sverrig af den berömte Geijer i Tidskriftet Idunna for 1817 samt Ling i hans för paaberaabte Skrift S. 10 o. fl. Jfr. Dr. Katterfeld über die Asalehre und ihre Anwendung (1819) S. 34. o. f.

ved en egen Green af Videnskab og Kunst, opelsket og fredet i dets eget Skjöd; skulde vi da nu taale at dens Stamme, skjönt yndet og hegnet af Landets kongelige Fader, *) udryddes fra vor Jordbund, for at omplantes blandt Fremmede og bære dem i Tidens Fylde de herlige Frugter, som vi selv saa daarlig forsmaade! Vi skulde henrykkes ved Grækernes Fædrelandssind og patriotiske Minder, men haane og ödelægge vore egne? Til en saadan Daarlighed kunne Danske vist ikke henfalde, saalænge dansk Tungemaal tales og Danmarks Navn minder om dets ældgamle Hæder.

*) Ved Kunst - Academiets fornyede Fundats af 28de Jul. 1814 §. 44 samt Reglementets af s. Aar 36 §. er det befalet at den nordiske Mythologie skal foredrages ved Academiet; dette blev mig allernaadigst paalagt ved Kgl. Befaling af 10de April 1819. Flere Gange har Akademiet opgivet vore Kunstnere Æmner af den gamle fædrelandske Gudelære til Behandling, og de have vundet heldige Bearbeidere. Nu er det dog först at Akademiets Sekretair træder offentlig frem for Publicum for at vise, at Kunsten vil finde sin Grav i den nordiske Mythologie (S. 6) om hvis Tilværelse han ikke desmindre tvivler (S. 28). Han maa gjerne tvivle om det hvorom alle övrige Vedkommende, og overhoved alle Sagkyndige föle sig fuldkommen overbeviste. Den engang almindelig erkjendte Sandhed omstödes ikke ved Enkeltes Tvivlsmaal.

